

Мамед Тагієв
здобувач Навчально-наукового інституту права
імені Володимира Великого МАУП
m_tagiev@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ПОЛІЦІЇ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ У СФЕРІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

© Tagiev M., 2019

Проаналізовано діяльність Національної поліції України та поліції Азербайджанської Республіки у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Доведено, що і Національна поліція України, і поліція Азербайджанської Республіки мають всі нормативні підстави діяти для забезпечення безпеки дорожнього руху. Проаналізовано закони про поліцію України та Азербайджанської Республіки. Це дало можливість дійти висновків, що в законодавстві Азербайджанської Республіки всі правові норми щодо участі поліцейських у забезпеченні безпеки дорожнього руху сконцентровані в одному законі й мають чітку спрямованість. Водночас в Україні такі норми поширені загалом у всьому законі, що породжує певні проблеми для їх застосування

Ключові слова: Національна поліція України; поліція Азербайджанської Республіки; забезпечення безпеки дорожнього руху; законодавче забезпечення безпеки дорожнього руху; система діяльності поліції.

Мамед Тагієв

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ И ПОЛИЦИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ В СФЕРЕ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ

В статье проведен анализ деятельности Национальной полиции Украины и полиции Азербайджанской Республики в сфере обеспечения безопасности дорожного движения. Доказано, что и Национальная полиция Украины, и полиция Азербайджанской Республики имеют все нормативные основания действовать для обеспечения безопасности дорожного движения. Проанализированы законы о полиции Украины и Азербайджанской Республики, что позволило сделать выводы, что в законодательстве Азербайджанской Республики все правовые нормы об участии полицейских в обеспечении безопасности дорожного движения сконцентрированы в одном законе и имеют четкую направленность. В то же время в Украине такие нормы распространены в целом во всем законе, что порождает определенные проблемы для их применения.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины; полиция Азербайджанской Республики; обеспечение безопасности дорожного движения; законодательное обеспечение безопасности дорожного движения; система деятельности полиции.

Mamed Tagiev

Applicant for the Educational and Scientific Institute of Law
the name of Vladimir the Great MAUP

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF THE POLICE OF UKRAINE AND THE POLICE OF THE AZERBAIJAN REPUBLIC IN THE FIELD OF ENSURING ROAD SAFETY

The article analyzes the activities of the National Police of Ukraine and the police of the Azerbaijan Republic in the field of ensuring road safety. It is proved that both the National Police of Ukraine and the police of the Azerbaijan Republic have all the normative grounds to

act to ensure road safety. The analysis of the laws on the police of Ukraine and the Republic of Azerbaijan has made it possible to conclude that in the legislation of the Azerbaijani Republic all legal norms concerning the participation of police in ensuring road safety are concentrated in the same law and have a clear orientation. At that time in Ukraine, such norms are generally circulated throughout the law, which raises certain problems for their application

Key words: National Police of Ukraine; Police of the Azerbaijan Republic; ensuring road safety; legislative provision of road safety; system of police activity.

Постановка проблеми. В сучасних умовах як поліція України, так і поліція Азербайджанської Республіки повинні приділяти велику увагу питанням забезпечення безпеки дорожнього руху. Це викликано насамперед тим, що кількість транспортних засобів збільшується, але дисципліна водіїв здебільшого на низькому рівні. Тому поліцейські як України, так і Азербайджанської Республіки доволі активно впливають на стан дорожнього руху. Проте зазначимо, що питання забезпечення безпеки дорожнього руху в нормативних документах для роботи поліції сформульовано по-різному. Окремі аспекти такого забезпечення краще розроблено в Україні, а окремі в поліції Азербайджанської Республіки. Отже, **метою цієї статті** є порівняння нормативного забезпечення діяльності Національної поліції України та поліції Азербайджанської Республіки і визначення позитивних та негативних аспектів такої діяльності

Аналіз дослідження проблеми. Питання порівняння діяльності Національної поліції України та поліції Азербайджанської Республіки практично не розглядалося, адже сьогодні система поліції в Україні змінена докорінно. Частково діяльність міліції України та поліції Азербайджанської Республіки розглядалась через призму діяльності прокуратури [1], але діяльність сучасної поліції України практично не аналізували і не розглядали. У 2005 р. у дослідженні Ю. І. Коваленка розглянуто статус міліції України та поліції Азербайджанської Республіки [2], проте відтоді, як вже зазначалося, відбулися докорінні зміни в системі законодавства в Україні. Здійснено порівняння діяльності поліції Азербайджанської Республіки та міліції України і в інших наукових дослідженнях [3], але порівняння діяльності сучасної Національної поліції України та поліції Азербайджанської Республіки фактично не проводилося.

Виклад основного матеріалу. Законодавство України та Азербайджанської Республіки по-різному трактують повноваження поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. В Україні повноваження поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху визначені в багатьох статтях Закону України “Про Національну поліцію”. Наприклад, відповідно до ст. 31 Закону України “Про Національну поліцію” Національна поліція має право зупиняти транспортні засоби, а також обмежувати їх пересування [4].

Поліцейські мають право обмежувати або забороняти рух транспорту, пішоходів на окремих ділянках вулиць і доріг у разі виникнення надзвичайних ситуацій або затримання осіб, що вчинили протиправні діяння, а також під час аварій та інших подій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і публічного порядку, а також охорони життя і здоров'я людей.

У статті 32 Закону України “Про Національну поліцію” передбачено, що поліцейські мають право перевіряти документи у особи, якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що вона причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

Разом з тим у законодавстві України чітко не визначено, коли є саме ті достатні підстави і хто ці підстави встановлює.

Після зупинки транспортних засобів поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку транспортного засобу. Підставами для перевірки в законодавстві визначено такі випадки:

1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі перебуває правопорушник або особа, свобода якої обмежується у незаконний спосіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

3) якщо є достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якому необхідно виконати поверхневу перевірку.

Поліцейські можуть здійснювати поверхневу перевірку транспортних засобів, які вони зупинили, не порушуючи законодавства.

Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється візуальним оглядом транспортного засобу або візуальним оглядом салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський під час поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника або двері салону.

Разом з тим поліцейські не мають права самостійно відкривати двері, забирати речі та інші предмети із салону та багажника автомобіля. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

Статтею 35 Закону України “Про Національну поліцію” передбачено можливість для зупинення транспортного засобу поліцейськими, за таких підстав:

1) якщо водій допустив порушення Правил дорожнього руху;

2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;

8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

10) якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передавання у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту [4].

Як бачимо, для зупинки транспортних засобів в Україні є доволі вагомі підстави.

В окремих випадках в українському законодавстві прямо передбачено, що поліцейські зобов'язані зупинити транспортні засоби у разі:

1) якщо є інформація, що свідчить про те, що власник транспортного засобу порушив митні правила, що виявили органи доходів і зборів, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та/або переміщення у митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передавання у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту;

2) якщо є інформація, яка свідчить про те, що транспортний засіб, який зареєстрований в іншій країні, не зареєстрований в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України із порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту [4]

Цікаво, що тільки відомчими інструкціями передбачено, які спеціальні засоби можуть використовувати поліцейські в разі примусового зупинення транспортних засобів.

В українському законодавстві передбачено, що поліцейські мають право застосовувати вогнепальну зброю для того, щоб зупинити транспортний засіб, пошкодивши його, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Зазначимо, що в Законі "Про поліцію" Азербайджанської Республіки є окрема стаття стосовно прав співробітників поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Вона передбачає, що працівники поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху мають такі права:

1) у випадках і у порядку, встановлених законодавством Азербайджанської Республіки, зупиняти транспортний засіб, перевіряти документи на право водіння в особи, яка керує ним, та документи вантажу, що перевозиться;

2) використовувати технічні засоби для встановлення факту перебування особи, яка керує транспортним засобом, в нетверезому стані або організувати медичне обстеження цієї особи;

3) у встановлених законом випадках і порядку відсторонювати особу, яка керує транспортним засобом, і транспортний засіб від участі в дорожньому русі;

4) отримувати пояснення у порушників правил дорожнього руху, учасників і свідків дорожньо-транспортної пригоди та в разі потреби викликати їх у поліцію;

5) застосовувати заходи адміністративного впливу за порушення правил дорожнього руху, направляти до суду матеріали про позбавлення водійських прав;

6) у разі недотримання правил безпеки дорожнього руху обмежувати або забороняти проведення на дорогах ремонтно-будівельних та інших робіт;

7) у разі стихійних лих, а також у зв'язку із запобіганням загрози аварії обмежувати або забороняти дорожній рух;

8) забороняти експлуатацію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам;

9) переслідувати транспортний засіб у разі наявності точної інформації про те, що особа, яка керує транспортним засобом, і пасажир, які перебувають у ньому разом з нею, вчинили злочин або підозрюються у скоєнні злочину, а також в разі, коли керування транспортним засобом створює реальну небезпеку вчинення злочину [5].

Висновки. Отже, якщо розглянути законодавчі норми діяльності поліцейських в Азербайджані, то в законодавстві Азербайджанської Республіки всі дії поліцейських унормовані в одному законі, що можна вважати корисним для практичної діяльності поліцейських. Тобто поліцейські можуть діяти тільки на основі зазначеного закону, а не в інший спосіб. Крім того, в законодавстві Азербайджанської Республіки доволі чітко визначено окремі дії поліцейських: наприклад, вони мають право переслідувати транспортні засоби, якщо є інформація про те, що особа, яка керує транспортним засобом або перебуває у цьому транспортному засобі, скоїла злочин. Натомість в Україні у законодавстві чітко не визначено, коли поліцейські можуть переслідувати транспортні засоби.

В Україні, з одного боку, законодавство деталізованіше, але норми визначені в багатьох статтях Закону України "Про Національну поліцію" і реально поліцейські повинні керуватися великою кількістю законодавчого матеріалу. З іншого боку, законодавство України певною мірою демократичніше і відповідає більшості норм Європейського Союзу та міжнародним правовим актам, тоді як законодавство Азербайджанської Республіки більше орієнтовано на діяльність міліції

часів Радянського Союзу. Водночас в українському законодавстві немає окремих чітких норм стосовно діяльності поліцейських в екстрених ситуаціях, а в законодавстві Азербайджанської Республіки вони визначені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мамедов Гюндуз Айдин огли. Функції прокуратури в Україні та в Азербайджанській Республіці (порівняльно-правовий аналіз): дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура. К., 2010. 203 с. 2. Коваленко Ю. І. Правовий статус працівника органів внутрішніх справ у перехідному суспільстві (порівняльно-правовий аналіз на матеріалах країн СНД): дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень, Харків, 2005. 168 с. 3. Аскеров Садіг Сафар огли. Принцип незалежності і недоторканності суддів у кримінальному процесі України та Азербайджану (порівняльно-правове дослідження): дис. д-ра юрид. наук: спец. 12. 00. 10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура. К., 2002. 243 с. 4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2014. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379. 5. О полиции: Закон Азербайджанской Республики от 28 октября 1999 года № 727-Г. С изменениями от 17 мая 2002 года № 324-ПГД, 24 мая 2002 года № 333-ПГД; 5 марта 2004 года № 598-ПГД (“VneshExpertService”).

REFERENCES

1. *Mamedov Giunduz Aidyn ohly. Funktsii prokuratury v Ukraini ta v Azerbaidzhanskii Respublitsi (porivnialno-pravovyi analiz)* [Functions of the Prosecutor’s Office in Ukraine and in the Republic of Azerbaijan (comparative legal analysis)]: dys. kandydata yurydychnykh nauk: spets. 12.00.10 – sudoustrii; prokuratura ta advokatura. K., 2010. 203 p. 2. Kovalenko Yu. I. *Pravovyi status pratsivnyka orhaniv vnutrishnikh sprav u perekhidnomu suspilstvi (porivnialno-pravovyi analiz na materialakh krain SND)* [Legal status of a law enforcement officer in a transitional society]: dys. kand. yurydychnykh nauk: spets. 12.00.01 – teoriia ta istoriia derzhavy i prava; istoriia politychnykh i pravovykh vchen, Kharkiv, 2005. 168 p. 3. Askerov Sadih Safar ohly. *Pryntsyp nezalezhnosti i nedotorkannosti suddiv u kryminalnomu protsesi Ukrainy ta Azerbaidzhanu (porivnialno-pravove doslidzhennia)* [The principle of independence and integrity of judges in the criminal process of Ukraine and Azerbaijan (comparative legal study)]: dys. doktora yuryd. nauk: spets. 12. 00. 10 – sudoustrii; prokuratura ta advokatura .K., 2002. 243 p. 4. *Pro Natsionalnu politysiu* [About the National Police]: Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2014. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2015. № 40–41. P. 379. 5. *O politysyy* [About the police] Zakon Azerbaidzhanskoi Respublyky ot 28 oktiabria 1999 hoda № 727-H. S yzmenenyiamy ot 17 maia 2002 hoda № 324-IIHD, 24 maia 2002 hoda № 333-IIHD; 5 marta 2004 hoda № 598-IIHD (“VneshExpertService”).

Дата надходження: 21.03.2019 р.